

SPRÁVA

o monitoringu médií so zameraním na divácke násilie

(prejavy rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a iné prejavy nenávisťi
a nadradenosti pri športových podujatiach)

Bratislava, júl 2016

Názov: Správa o monitoringu médií so zameraním na divácke násilie (prejavy rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a iných prejavov nenávisti a nadradenosti pri športových podujatiach)

Autori: Mgr. Michal Cenker, právnik Strediska a doktorand na Právnickej fakulte UK, Mgr. Michal Horváth, lektor Strediska

Vydalo: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, v Bratislave 2016

Za obsah a jazykovú úpravu zodpovedajú autori.

Text neprešiel jazykovou úpravou.

© Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

ISBN 978-80-890106-83-9

Nepredajné

Obsah

Úvod	4
1 Výbuch delobuchu na zimnom štadióne v Žiline	6
2 Výtržnosti a bitky pred hokejom – Žilinčanov napadli košickí chuligáni.....	9
3 Rasizmus a xenofóbia v Žiline, problémy s fanúšikmi ŠK Slovan Bratislava	12
4 „Aless gute vedúci!“ fanúšikovia ŠK Slovan Bratislava v deň narodenia Adolfa Hitlera	15
5 Násilnosti na futbalovom zápase v Trnave.....	17
6 Orgány činné v trestnom konaní v kontexte eliminácie diváckeho násilia na športových podujatiach	20
7 Prieskum Strediska.....	22
8 Príklady dobrej praxe	26
Záver.....	28

Úvod

Problematika diváckeho násilia na štadiónoch rezonuje v spoločnosti aj v súčasnosti. Podľa čl. 2 ods. 4 nariadenia ministra vnútra SR o postupe v oblasti boja s extrémizmom a o úlohách monitorovacieho strediska rasizmu a xenofóbie, pod diváckym násilím rozumieme „*hromadné fyzické agresívne aktivity v súvislosti so spoločenským podujatím, ktoré spôsobujú fyzickú ujmu na zdraví osôb, škodu na majetku alebo narušujú verejný poriadok.*“ Napriek uvedenému, pojem diváckeho násilia na športových podujatiach nie je dostatočne vžitý a v odbornej literatúre nachádzame viacero definícií.

Na ich základe však môžeme identifikovať určité spoločné znaky, ktoré sú pre divácke násilie príznačné. V odbornej literatúre nachádzame viacero spoločných menovateľov. Patrí medzi ne príslušnosť ku konkrétnemu športovému klubu, ohraničenosť skupiny osôb, opakujúce sa právom reprobované správanie a plánovanie násilia.¹ Ide o znepokojujúcu formu narušania verejného poriadku, ktorá nemá v slušnej spoločnosti miesto. Nízka úroveň technického vybavenia štadiónov, anonymita davu, extrémistické a intolerantné prejavy či rasizmus, predstavujú základné východiská pri uvažovaní nad dôvodmi existencie násilných prejavov na športových podujatiach.

Obsah Správy o monitoringu médií so zameraním na divácke násilie určujú predovšetkým prejavy rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a iné prejavy nenávisťi a nadradenosti pri športových podujatiach. Správa približuje verejnosti mediálne známe prípady násilia na športových podujatiach v Slovenskej republike, ponúka pohľad na legislatívny vývoj v tejto oblasti a zároveň poukazuje na zistené nedostatky. Stredisko prostredníctvom tejto správy prichádza s návrhmi riešení, a to predovšetkým v kontexte prevencie proti diváckemu násiliu na športových podujatiach. Oproti zahraničnej praxi nachádzame na štadiónoch na území Slovenskej republiky určité rozpory, aj napriek postupnému progresu.

Primárny cieľ tejto správy spočíva v analýze súčasnej situácie, a to tak z hľadiska legislatívno-právneho ako aj sociologického. Stredisko sa okrem medializovaných informácií

¹ JALČ, A. – JURIŠOVÁ, K.: *Ukladanie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach v praxi slovenských súdov*; Justičná revue, 68, 2016, č. 2, s. 176 a nasledujúce.

rozhodlo vykonať prieskum súvisiaci s problematikou diváckeho násilia na športových podujatiach a zároveň oslovilo prezidenta Policajného zboru Slovenskej republiky a Generálneho prokurátora Slovenskej republiky so žiadosťou o poskytnutie stanoviska vo veci zlepšenia bezpečnostnej situácie na športových podujatiach, ktoré sa konajú na území Slovenskej republiky. Ich odpovede sú zakomponované v nasledujúcich riadkoch a poskytujú tak komplexnejší pohľad na problematiku diváckeho násilia na športových podujatiach.

1 Výbuch delobuchu na zimnom štadióne v Žiline

V priebehu hokejového zápasu medzi MsHK DOXXbet Žilina a HC 05 Banská Bystrica sa diváci stali svedkami nebezpečného správania sa fanúšikov priamo na hokejovom štadióne. Takýmto konaním fanúšikov mohlo dôjsť k ohrozeniu života, zdravia ostatných návštevníkov zápasu či k majetkovej škode. Incident vyvolal jeden z domácich fanúšikov, ktorý v 36 minúte a 45 sekunde vhodil na tribúnu delobuch. Rozhodcovia boli nútení na krátky čas prerušiť zápas. Usporiadateľská služba vyviedla podozrivé osoby z priestorov štadióna. Ako už bolo vyššie uvedené, v dôsledku vhodenia delobuchu na tribúnu, hráči opustili priestor klziska a zápas bol prerušený.

Vedenie hokejového klubu MsHK DOXXbet Žilina nevydalo k incidentu oficiálne stanovisko, avšak tréner klubu Milan Jančuška po zápase povedal: *„Ak bude nasledovať pokuta pre klub, tak to musí zasobniť tomu človeku. Mám informáciu, že ho chytili.“*² Klub by mal podľa medializovaných informácií zaplatiť pokutu, nakoľko došlo k narušeniu bezpečnosti divákov v dôsledku nedostatočných bezpečnostných opatrení zo strany hokejového klubu.

Vhodenie delobuchu na zimnom štadióne v Žiline je dôkazom toho, že bezpečnosť na športových podujatiach nie je dostatočne zabezpečená, čo môže viesť k ohrozeniu života a zdravia ostatných divákov. Hokejový klub MsHK Žilina by mal v spolupráci s usporiadateľskou službou dbať predovšetkým na bezpečnosť fanúšikov a zabrániť konaniu, ktoré je spôsobilé ohroziť nielen priebeh športového podujatia, ale aj život a zdravie osôb prítomných na zápase a v neposlednom rade je spôsobilé poškodiť povest' či dobré meno klubu.

Stredisko nepovažuje za správne, ak hokejový klub nevydá žiadne oficiálne stanovisko, ktorým by verejne odsúdil právom reprobované konanie fanúšika. Zákon č. 1/2014 Z. z. o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov definuje v ustanovení § 16, ods. 1 spôsoby konania, ktoré sú návštevníkmi podujatia zakázané. Písmeno a) vyššie uvedeného zákona hovorí o zákaze: *„vnášať na miesto konania podujatia alebo používať pyrotechnický výrobok, strelnú zbraň, chladnú zbraň alebo inú vec,*

² Bližšie pozri článok *„Výbuch delobuchu na štadióne v Žiline,“* dostupný aj na adrese: <http://www.zilina.sk/prispevky/3132/na-hokeji-niekto-niekto-odpalil-delobuch-hra-musela-byt-prerusena>

ktorou možno urobiť útok proti telu dôraznejším, okrem ich použitia na výkon športovej činnosti.“³ Právna úprava sa zameriava na reguláciu priestupkov účastníka športového podujatia, pričom tým sleduje cieľ vytvárania a udržiavania pokojného priebehu podujatia. Objektom tejto úpravy je ochrana bezpečnosti športových fanúšikov a pokojný priebeh športového podujatia. Ak dôjde k porušeniu zákonného zákazu narušania priebehu športového podujatia, je nevyhnutné skúmať, či skutku bolo možné predísť dôkladnejším zaistením bezpečnostných kontrol pri vstupe do areálu športového zariadenia.

Predpokladom pre naplnenie skutkovej podstaty priestupku je naplnenie jej materiálnej stránky. Definícia pojmu pyrotechnické výrobky je zakotvená v ustanovení § 1 ods. 2 Nariadenia vlády č. 458/2008 Z. z. o uvádzaní pyrotechnických výrobkov na trh nasledovne: „Za pyrotechnický výrobok sa považuje akýkoľvek výrobok obsahujúci výbušniny alebo zmes výbušnín, ktorý je navrhnutý na vyprodukovanie tepla, svetla, zvuku, plynu alebo dymu, alebo kombinácie týchto efektov prostredníctvom jednotlivých exotermických chemických reakcií.“ Používanie nedovolených pyrotechnických výrobkov na športových podujatiach možno podľa právneho názoru Strediska subsumovať pod nebezpečné a ohrozujúce formy konania, kde organizátori športových podujatí by mali mať za cieľ preventívnymi opatreniami a dostatočnými kontrolami prispievať k eliminácii a prevencii proti uvedeným spôsobom konania.

V súvislosti s konaním diváka na zimnom štadióne v Žiline Stredisko poukazuje na Trestný rozkaz vydaný Okresným súdom Poprad,⁴ ktorým súd uznal obvineného vinným z prečinu výtržníctva podľa ustanovenia § 364 ods. 1 písm. d) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších právnych predpisov. Stredisko považuje skutok odsúdeného za obdobný skutku, ktorého sa dopustil fanúšik na zimnom štadióne v Žiline. „Páchatel' na zimnom štadióne v Poprade zapálil dymovnicu v tvare valčeka s rozmermi cca 10 cm a priemerom cca 3 cm, položil ju vedľa seba, pričom z dymovnice do okolia vychádzal dym zelenej farby a v jej okolí sa nachádzalo viacero ľudí sledujúcich hokejový zápas, pričom na zimný štadión je vnášanie pyrotechnických výrobkov zakázané.“ Stredisko považuje podanie trestného oznámenia zo strany organizátora hokejového zápasu medzi HK Poprad

³ Bližšie pozri znenie zákona č. 1/2014 o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších právnych predpisov, ktoré je elektronicky dostupné aj na adrese: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2014-1>

⁴ Bližšie pozri Trestný rozkaz Okresného súdu Poprad, spisová značka: 5T/54/2015, zo dňa 15.05.2015, dostupný aj na adrese: <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://otvorenesudy.sk/decrees/1478734/document?l%3Dsk>

a HK 36 Skalica za správne, pretože páchatel' sa dopustil výtržnosti verejne a na mieste verejnosti prístupnom, čím hrubo rušil priebeh verejného podujatia použitím pyrotechnického výrobku.

Pri novelizácii Trestného zákona zákonodarca myslel aj na problematiku diváckeho násilia, ktorá sa stala v poslednom období rozšírenou formou páchania trestnej činnosti. „Výtržnosťou sa rozumie konanie, ktoré závažnejším spôsobom narúša verejný poriadok a pokoj. Na rozdiel od hrubej neslušnosti spravidla spočíva v násilnom konaní“⁵

Stredisko vyjadruje presvedčenie, že takéto konanie by sa na hokejovom štadióne nemalo opakovať a kluby by mali mať záujem na prešetrovaní obdobných incidentov. Vyvodenie osobnej zodpovednosti a potrestanie fanúšika by mali byť predovšetkým záležitosťou celospoločenského záujmu a teda aj záujmom samotných klubov.

Prehľad mediálnych správ a internetových zdrojov:

1. **Výbuch delobuchu na zimnom štadióne v Žiline** (31.01.2016, www.zilina.sk/prispevky).

⁵ KOLESÁR, J., BURDA E., In.: BURDA, E., ČENTÉŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J., a kol.: *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár*. II diel. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1230.

2 Výtržnosti a bitky pred hokejom – Žilinčanov napadli košickí chuligáni

Výtržnosti, bitka, policajné manévry a zablokovaná doprava. Aj takýto bol príchod žilinských fanúšikov na hokejový zápas v Košiciach. Konflikt medzi fanúškmi vznikol ešte pred samotným zápasom, kedy približne 180 fanúšikov hokejového klubu MsHK DOXXbet Žilina vystúpilo na železničnej stanici v Košiciach, pričom boli upozornení zo strany prítomných policajných zložiek na prísne dodržiavanie verejného poriadku. Železnice Slovenskej republiky vyčlenili fanúšikom zo Žiliny dva vagóny, v ktorých príslušníci železničnej polície vykonávali dohľad nad správaním sa fanúšikov už počas cesty do Košíc. Na základe medializovaných informácií, príslušníci policajných zložiek tolerovali používanie svetlíc a delobuchov, no keď žilinských fanúšikov napadli košickí futbaloví chuligáni, poriadkové zložky zasiahli. Aj napriek upozorneniam prítomných policajtov, fanúškovia krátko po opustení železničnej stanice začali robiť problémy. V neďalekom mestskom parku zapálili viaceré delobuchy, svetlice a hádzali petardy.

Stredisko považuje konanie poriadkových zložiek za správne, avšak zároveň neefektívne za účelom zabezpečenie verejného poriadku. K jeho narušeniu došlo napriek tomu, že policajné zložky disponovali informáciami o rizikovom hokejovom zápase, kde športoví fanúškovia spravidla narúšajú verejný poriadok a priebeh športového podujatia nevhodným sa správaním voči súperiacemu klubu, používaním pyrotechnických výrobkov či rôznymi zakázanými propagačnými materiálmi, používanými v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Podľa medializovaných informácií a verejne dostupných fotografií, príslušníci Policajného zboru SR vytvorili zátarasu a zastavili cestu fanúšikov na hokejový zápas. Toto konanie považuje Stredisko za správne, pretože zabránili závažnejším následkom možného konania zo strany fanúšikov.

Vzhľadom na dostatočné množstvo prítomných príslušníkov PZ SR bol stret týchto fanúšikov ukončený v priebehu pár sekúnd a zadržaných bolo približne 20 útočníkov, pričom počas zásahu boli použité donucovacie prostriedky. Podľa medializovaných informácií zadržaní boli predvedení na policajné oddelenie a po vypočutí prepustení na slobodu.

Stredisko v súvislosti s konaním fanúšikov poukazuje na skutočnosť, že tí žilinskí sú označovaní ako „*bitkári*“ či „*žilinskí hooligans*“, a preto je nevyhnutné zabezpečiť počas ich výjazdov dostatočné množstvo hliadok. Správanie tejto skupiny fanúšikov predstavuje odsúdeniahodné konanie, ktoré poškodzuje povest' hokejového klubu a v neposlednom rade ohrozuje bezpečnosť ostatných osôb. Organizátori športových podujatí by mali preukazovať nižšiu mieru tolerancie vo vzťahu k prejavom výtržnosti na takýchto podujatiach.

V tejto súvislosti Stredisko poukazuje na výklad pojmu „hooligans“. Ide o špecifickú skupinu fanúšikov, ktorá sa od bežných fanúšikov odlišuje neprimeraným správaním. Identifikujú sa predovšetkým príslušnosťou k svojej skupine a nie príslušnosťou ku klubu. Typickým znakom týchto rizikových skupín je násilie, ktoré je často krát plánované, ma opakujúci sa a manifestačný charakter, realizovaný určitou skupinou ľudí používajúcou extrémistické materiály. Problémom pri týchto skupinách fanúšikov je ich náročná identifikácia, ktorá má pôvod v zakývaní si tváre.

Predvedeným fanúšikom hrozí obvinenie podľa ustanovenia § 364 ods. 1 písm. d) Trestného zákona z prečinu výtržníctva. Z toho dôvodu je potrebné, aby v konkrétnych prípadoch dochádzalo pravidelne k vyvodu zodpovednosti vo vzťahu ku konkrétnym jednotlivcom. V záujme prevencie pred páchaním trestnej činnosti športových fanúšikov predstavuje aplikácia ustanovenia § 32 písm. i) Trestného zákona účinný sankčný mechanizmus.

Ak osoba, ktorej bol uložený trest zákazu účasti na športovom podujatí, tento zákaz poruší, dochádza podľa ustanovenia § 348 ods. 1, písm. d) Trestného zákona k mareniu výkonu úradného rozhodnutia: „ *kto sa zúčastní na verejnom podujatí, na ktoré sa vzťahuje trest zákazu účasti na verejných podujatiach alebo nedodržiava obmedzenia a povinnosti, ktoré mu súd uložil v súvislosti s výkonom tohto trestu.*“⁶ Z dikcie zákona je zrejmé, že o skutkovú podstatu trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia ide aj v prípade, ak odsúdený bezdôvodne nedodrží povinnosť dostaviť sa v určenom čase na príslušný útvar Policajného zboru SR.

⁶ Pozri bližšie ustanovenie § 348 Trestného zákona.

Stredisko považuje konanie páchatel'ov za absolútne nezlučiteľné so zásadami športovej etiky a zároveň odsudzuje konanie, ktoré vykazuje znaky skutkovej podstaty prečinu výtržníctva. Stredisko považuje za nevyhnutné, aby v záujme zabezpečenia bezpečnosti fanúšikov a ochrany majetku, kluby a usporiadatelia v súčinnosti s Policajným zborom SR dôkladnejšie dbali na dosiahnutie maximálneho stupňa bezpečnosti, a to nielen počas zápasov, ale aj pred ich konaním, kedy dochádza k presunu fanúšikov cez verejné priestranstvá. Malo by byť v záujme športových klubov, aby vyššie uvedené násilné prejavy fanúšikov neboli súčasťou športovej kultúry. V prípade ich výskytu by malo byť vyvodenie osobnej zodpovednosti v zmysle platnej a účinnej právnej úpravy verejným záujmom. Možnosť uloženia sankcií pre športové kluby, by mala mať podľa názoru Strediska preventívny účinok a mala by slúžiť eliminácii možných násilných prejavov na športových podujatiach.

Prehľad mediálnych správ a internetových zdrojov:

- 1. Výtržnosti a bitky pred hokejom - Žilinčanov napadli košickí chuligáni**
(08.02.2016, www.tvnoviny.sk/domáce);
- 2. Výtržnosti a bitky pred hokejom - Žilinčanov napadli košickí chuligáni**
(09.02.2016, www.kosice.korzar.sme.sk);

3 Rasizmus a xenofóbia v Žiline, problémy s fanúšikmi ŠK Slovan Bratislava

V priebehu futbalového stretnutia slovenského pohára vo futbale medzi MŠK Žilina a ŠK Slovan Bratislava sa opätovne potvrdil fakt, že prejavy rasizmu a xenofóbie z našich športovísk stále nevymizli. Skupina fanúšikov ŠK Slovan Bratislava pokrikovala na futbalistu tmavej pleti vo farbách žilinského klubu Ernesta Mabouku. Z medializovaných informácií je známe, že fanúšikovia slovne napadli tohto 27 ročného hráča tmavej pleti štyrikrát, pričom v závere zápasu vykrikovali zborovo „osemdesiatosem“. V nacistickej symbolike ide o ôsme písmeno v abecede a je šifrovaným vyjadrením pozdravu „Heil Hitler.“

Zarážajúco vyznieva skutočnosť, že futbalový klub ŠK Slovan Bratislava nevydal žiadne odsudzujúce verejné stanovisko, ktorým by reagoval na vzniknutú situáciu, pričom len stroho skonštatoval, že k incidentom sa vyjadří až po zasadnutí Disciplinárnej komisie Slovenského futbalového zväzu. Na základe informácií Strediska tak neurobil a celý prípad bol „*zamietnutý pod koberec*.“

Stredisko nepovažuje takéto konanie športového klubu za správne, a to predovšetkým v súvislosti s celospoločenskou snahou o elimináciu prejavov rasizmu a xenofóbie na športových podujatiach. Naopak, správnym sa Stredisku javí promptné konanie, smerujúce k vydaniu verejne odsudzujúceho stanoviska k uvedeným prejavom a prípadnému potrestaniu zodpovedných osôb. V súvislosti s konaním skupiny fanúšikov vyznieva zarážajúco fakt, že v samotnom klube pôsobia hráči tmavej farby pleti. V zmysle ustanovení Trestného zákona pod pojmom rasa rozumieme „*skupinu ľudí líšiacu sa od inej rôznymi typickými znakmi, ktoré sa týkajú jej vzhľadu, najmä farby pleti, vlasovej pokrývky, tvaru nosa a pod., ale taktiež temperamentu a energie*.“⁷ Pokriky na hráča iného športového klubu s rasistickým podtónom možno vyhodnotiť v kontexte charakteristickej črty pojmu divácke násilie, ktorou je príslušnosť k športovému klubu. Motív konania môže spočívať v úmysle narušiť psychickú pohodu hráča súpera, vyviesť ho z koncentrácie pri hre a pod. Následky sú však podstatne ďalekosiahlejšie. Uvedeným konaním fanúšikovia spôsobujú psychickú traumu nielen obeti rasistických pokrikov, ale aj ostatným hráčom tmavej farby pleti, pričom takéto konanie

⁷ KORDÍK, M.: In.: BURDA, E., ČENTÉŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J., a kol.: *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár*. II diel. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1469.

vnímajú negatívne aj hráči samotného klubu, ktorého fanúšikmi sú páchatelia týchto trestných činov. O to viac vyznieva konanie tejto skupiny fanúšikov pre verejnosť nepochopiteľne.

V tejto súvislosti Stredisko upozorňuje na terminológiu pojmu divácke násilie. Okrem samotného násillia spadá pod pojem diváckeho násillia na športových podujatiach aj iné formy tzv. rizikového správania, akými sú rasistické pokriky či verejná prezentácia extrémistických symbolov.⁸ Uvedené rizikové formy správania majú nespochybniteľný potenciál podnecovať k násilliu či nenávisti, pričom negatívne následky môžu mať rôznu podobu. Od ublíženia na zdraví, ničenia majetku až po psychickú ujmu, ktorú zanechajú rasistické prejavy na obeti verbálneho útoku a nielen na nej.

Stredisko poukazuje práve na závažnosť nemateriálnej, resp. psychickej ujmy pre obeť rasistických útokov. Skupina osôb patriaca k určitej rase nesmie byť obeťou výsmechu, pokrikov či iných extrémistických prejavov. Stredisko považuje konanie skupiny fanúšikov ŠK Slovan Bratislava za absolútne neakceptovateľné a vyzýva k opätovnej medializácii prípadu, ktorému sa nedostal dostatočný mediálny priestor. Ak by tomu tak bolo, mohla by práve medializácia prispieť k vyvodu osobnej zodpovednosti voči konkrétnym osobám, ktoré sa s vysokou mierou pravdepodobnosti dopustili trestných činov extrémizmu, a to či už trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa ustanovenia § 423 Trestného zákona, ako aj podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa ustanovenia § 424 Trestného zákona.

V uvedenom kontexte Stredisko zároveň poukazuje na ustanovenie § 37 písm. o) Trestného zákona, ktorý taxatívne vymenúva príťažujúce okolnosti. Medzi ne zákonodarca zaradil aj spáchanie trestného činu z dôvodu príslušnosti k športovému klubu.

Medzi najväčšie problémy patrí naďalej identifikácia osôb, ktoré sa dopúšťajú extrémistických trestných činov priamo na športovom podujatí. Technické vybavenie štadiónov sa však postupne zlepšuje a niektoré z nich už disponujú funkčným kamerovým systémom, ktorý má slúžiť predovšetkým identifikácii osôb, ktoré sa dopúšťajú akéhokoľvek právom reprobvaného správania na štadiónoch. Žilinský štadión takýmto kamerovým systémom disponuje, preto Stredisko považuje vyšetrenie celej záležitosti a vyvodenie

⁸ ZUZIK, M.: *Divácke násillie – komparatívny prehľad anglickej a slovenskej legislatívy*; Bulletin Slovenskej advokácie, 18, 2012, č. 5, s. 35.

zodpovednosti voči konkrétnym osobám za možné a opodstatnené. V prípade, že videozáznamy z nainštalovaných kamier neobsahujú zvukové stopy, je nevyhnutné, aby sa tento nedostatok *pro futuro* odstránil.

Stredisko vyjadruje znepokojenie nad nevyriešením tohto prípadu a rovnako tak jemu obdobných prípadov z minulosti. Rasistické pokriky počas športových podujatí je potrebné eliminovať a robiť všetko pre to, aby sme tento negatívny jav z našich štadiónov odstránili. Nezodpovedné a alibistické vyhlásenia športových klubov, nezáujem na identifikácii konkrétnych páchatel'ov trestnej činnosti, zlé technické vybavenie športovísk a nedostatočný záujem o medializáciu takýchto alebo obdobných prípadov, vytvára živnú pôdu na to, aby aj v budúcnosti dochádzalo k rasistickým a extrémistickým prejavom na športových podujatiach. Stredisko je presvedčené o existujúcom verejnom záujme na odstránení týchto foriem trestnej činnosti, preto vyzýva športové kluby, orgány činné v trestnom konaní a ostatné zodpovedné subjekty ku konaniu vo verejnom záujme, ktoré by prispelo k eliminácii rasizmu a extrémizmu nielen počas športových podujatí, ale aj v akejkoľvek súvislosti s nimi.

Prehľad mediálnych správ a internetových zdrojov:

- 1. Rasizmus a xenofóbia v Žiline, DK SFZ bude riešiť fanúšikov Slovana**
(13.04.2016, www.sport.aktuality.sk);
- 2. Rasizmus a xenofóbia v Žiline, DK SFZ bude riešiť fanúšikov Slovana**
(13.04.2016, snipp.news);
- 3. Rasizmus a xenofóbia v Žiline, DK SFZ bude riešiť fanúšikov Slovana**
(13.04.2016, www.monitorujem.sk).

4 „Aless gute vedúci!“ fanúšikovia ŠK Slovan Bratislava v deň narodenia Adolfa Hitlera

Fanúšikovia ŠK Slovan Bratislava sa negatívne zviditeľnili aj o týždeň neskôr, keď počas futbalového stretnutia proti FC Spartak Trnava zverejnili priamo na štadióne transparent s nápisom „Aless gute vedúci!“ Tento transparent vyvesili presne v deň, kedy uplynulo 127 rokov od narodenia nacistického vodcu Adolfa Hitlera. Ten sa narodil 20. apríla 1889 v Braunau am Inn.⁹

20. apríla 2007 sa na futbalovom zápase medzi FC Senec a ŠK Slovan Bratislava objavil v sektore fanúšikov ŠK Slovan Bratislava transparent s nápisom „Alles gute Adi“ a podobizňou Adolfa Hitlera. V tomto prípade, bohužiaľ, postačilo všetkým, vrátane orgánov činných v trestnom konaní, vysvetlenie, že išlo o gratuláciu „kamarátovi Adolfovi.“ O deväť rokov neskôr sa situácia zopakovala, a to rovnako v deň výročia narodenia Adolfa Hitlera.

Na rozdiel od prvého incidentu si autor transparentu dal tú námahu, že slovíčko „alles“ napísal s jedným písmenom l a na konci slova k jednému písmenu „s“ pripojil druhé písmeno „s,“ ktoré nápadne pripomínalo tvar blesku. Dvoma bleskami označovali nacisti svoje špeciálne jednotky SS – Schutzstaffel. Napriek tomu, že znak SS tvorili dva biele blesky na čiernom pozadí a v prípade nápisu na transparente bolo zafarbenie opačné, tvar písmena „s“ nápadne pripomínal nacistický znak SS.

Stredisko vyjadruje presvedčenie, že osoby, ktoré verejne prejavujú náklonnosť k nacizmu, nepatria na športové podujatia a preto je namieste zamedzenie vstupu takýchto osôb na štadióny.

Podľa ustanovenia § 130 ods. 8 Trestného zákona sa pod pojmom extrémistický materiál rozumie aj písomné vyhotovenie symbolov skupín a hnutí, ktoré smerujú k potláčaniu ľudských práv a slobôd. Pokiaľ ide o písomné vyhotovenie, postačí *„akýkoľvek text vrátane skratiek, v krajnom prípade dokonca jednopísmenkových, bez ohľadu na to či ide o klasické písmo akým je latinka alebo o akékoľvek iné písmo, ako napríklad švabach, azbuka,*

⁹ Zdroj: <http://www.biography.com/people/adolf-hitler-9340144> pozn. autorov.

*cyrilika, hebrejské či arabské písmo, znakové písmo ... alebo o akýkoľvek iný druh písma, čo aj umelo vytvorený, ktorý dokonca môžu poznať iba niekoľkí ľudia.*¹⁰

Zároveň Stredisko upozorňuje na reálnu možnosť existencie úmyslu fanúšikov podnecovať nenávisť, násilie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k určitej rase. Fanúšikovia ŠK Slovan Bratislava sa už v minulosti viackrát prezentovali rasistickými pokrikmi na adresu hráčov tmavej pleti, čoho dôkazom je aj obsah tretej kapitoly tejto správy.

Podľa ustanovení § 130 ods. 8 a ods. 9 Trestného zákona spĺňal vyvesený transparent legálnu definíciu pojmu extrémistický materiál. Na základe toho je odôvodnené podozrenie zo spáchania trestného činu výroby extrémistického materiálu¹¹ či trestného činu verejného prejavovania sympatií k skupinám smerujúcim k potlačeniu základných práv a slobôd.¹²

Na základe vyššie uvedeného prijíma Stredisko záver o potrebe väčšej miery angažovanosti klubov a športových zväzov pri eliminácii verejnej prezentácii nacistických či extrémistických ideí a postojov. Takáto verejná prezentácia je spôsobilá vyvolať u skupiny obyvateľstva nenávisť vo vzťahu k inej skupine obyvateľstva, a to len z dôvodu príslušnosti k určitej rase alebo etniku. Stredisko považuje prítomnosť osôb, ktoré na športových podujatiach zverejňujú extrémistické materiály za neprijateľnú a v absolútnom rozpore so snahou o elimináciu diváckeho násillia. Týmto prípadom by mali venovať podstatne väčšiu pozornosť aj samotné médiá a zároveň je namieste, aby vyjadrili k verejnej prezentácii extrémistických materiálov odmietavý postoj, ktorý je v súlade s verejným záujmom.

Prehľad mediálnych správ a internetových zdrojov:

1. „Aless gute vedúci!“ fanúšikovia Slovana v deň narodenia Hitlera (21.04.2016, www.aktuality.sk).

¹⁰ BURDA, E.: In.: BURDA, E., ČENTĚŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J., a kol.: *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár*. II diel. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 972.

¹¹ Bližšie pozri ustanovenie § 422a Trestného zákona. Dostupné aj na adrese: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

¹² Tam § 422.

5 Násilnosti na futbalovom zápase v Trnave

Do tretice je obsahom kapitoly násilné správanie sa fanúšikov ŠK Slovan Bratislava, a to konkrétne na futbalovom zápase finále slovenského pohára. Zápas medzi ŠK Slovan Bratislava a AS Trenčín sa odohral na neutrálnej pôde v Trnave. Média venovali pozornosť predovšetkým samotnému zápasu, no nechýbali ani stručné informácie o výtržnostiach, ktoré zápas sprevádzali.

Obsahom mediálnych správ bola informácia o zadržaní pätnástich ľudí ešte pred finálovým zápasom. Dôvod zadržania týchto osôb spočíval v hádzaní pyrotechniky, zakrytých tvárach alebo neuposlušnostiach výziev príslušníkov Policajného zboru SR. Trnavská policajná hovorkyňa zároveň uviedla, že policajné zložky konajú aj vo veci incidentu v kaviarni v centre mesta, kde došlo k bitke asi päťdesiatich fanúšikov. Podľa zverejnených informácií sa nikto nezranil, pričom zápas bol už pred jeho uskutočnením vyhlásený za rizikový. V závere jednej z mediálnych správ je uvedené, že polícia zvládla príchod fanúšikov na zápas bez väčších ťažkostí.

Vzhľadom k uvedenému, Stredisko dáva do pozornosti výklad pojmov v Trestnom zákone, a to konkrétne ustanovenie § 122 ods. 14 Trestného zákona. Podľa tohto ustanovenie je trestný čin *„spáchaný v súvislosti s účasťou na verejnom podujatí, ak sa ho dopustí účastník verejného podujatia v čase a mieste konania verejného podujatia alebo z miesta konania verejného podujatia, vrátane dopravných prostriedkov alebo prevádzok služieb. Za verejné podujatie sa považuje verejné zhromaždenie, kultúrne, športové a iné podujatie prístupné verejnosti.“*¹³

Z televíznych záberov bolo zrejmé, že na štadióne došlo k neprípustnému správaniu predovšetkým v sektore fanúšikov ŠK Slovan Bratislava. Rovnako tak sa na verejnosť dostali aj pozápasové zábery, na ktorých je vidieť správanie skupiny fanúšikov ŠK Slovan Bratislava, ktorí ničili majetok priamo na štadióne. V medializovaných informáciách sa objavila správa o tom, že fanúšikovia uvedeného klubu zahádzali hraciu plochu svetlicami a delobuchmi.

¹³ Bližšie pozri ustanovenie § 122 ods. 14 Trestného zákona. Dostupné aj na adrese: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

V tomto kontexte Stredisko upozorňuje na ustanovenie § 364 ods.1, písm. d) Trestného zákona, podľa ktorého sa trestného činu výtržníctva dopustí ten, „*kto sa dopustí slovne alebo fyzicky, verejne alebo na mieste verejnosti prístupnom hrubej neslušnosti alebo výtržnosti najmä tým, že hrubým spôsobom ruší priebeh verejného podujatia, najmä nedovoleným použitím pyrotechnického výrobku, násilným poškodením sedadla alebo časti športového zariadenia slúžiacej na oddelenie sektorov, vhođením nebezpečného predmetu na športovisko alebo na iné miesto konania podujatia.*“

Stredisko upozorňuje na skutočnosť, že futbalový štadión City Aréna v Trnave je po rekonštrukcii monitorovaný 85 kamerami.¹⁴ Práve z tohto dôvodu by pre orgány činné v trestnom konaní nemala byť problémom identifikácia páchatel'ov trestných činov, ktorí sa takejto právom reprobovanej činnosti dopúšťajú počas športových podujatí.

Zároveň Stredisko poukazuje na skutočnosť, že v obdobnej veci došlo dňa 31.10.2014 k odsúdeniu fanúšika ŠK Slovan Bratislava z prečinu výtržníctva podľa ustanovenia § 364 ods. 1, písm. d) Trestného zákona. Ten počas verejného športového podujatia – futbalového zápasu finále slovenského pohára medzi ŠK Slovan Bratislava a MFK Košice - v sektore vyhradenom pre fanúšikov futbalového klubu ŠK Slovan Bratislava skákal po umelohmotnom sedadle, ktoré týmto svojim konaním poškodil. Následne sedadlo hodil na hraciu plochu a pľul na príslušníkov polície, ktorí zabezpečovali verejný poriadok počas športového podujatia. Neskôr sa odsúdený snažil poškodiť železné zábradlie v spodnej časti sektora, ktorým prudko mykal a snažil sa ho vytrhnúť. Týmto svojim konaním naplnil odsúdený skutkovú podstatu prečinu výtržníctva podľa ustanovenia § 364 ods. 1, písm. d) Trestného zákona.¹⁵

Na základe vyššie uvedeného vydal súd trestný rozkaz, ktorým odsúdil obvineného na trest odňatia slobody vo výmere dvoch mesiacov, pričom zároveň rozhodol o podmienenom odklade výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom nad správaním obvineného počas dvojročnej skúšobnej doby. Súd zároveň uložil obvinenému povinnosť nahradiť poškodenému škodu na majetku vo výške 50 eur v priebehu skúšobnej doby. Podľa ustanovenia § 62a ods. 1, ods. 2 Trestného zákona uložil súd obvinenému trest zákazu účasti

¹⁴ Zdroj: <http://www.cityarenatrnava.com/stadium.html> pozn. autorov.

¹⁵ Bližšie pozri Trestný rozkaz Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom, spis. zn.: 2T/150/2014, dostupný aj na adrese: <https://otvorenosudy.sme.sk/decrees/1259009?l=en&q=2T%2F150%2F2014>

na verejných športových podujatiach vo výmere dvoch rokov. „V takomto prípade, keď trest zákazu účasti na verejných podujatiach v podstate vôbec nie je alternatívnym trestom, ale iba vedľajším trestom odňatia slobody, považujeme takúto formu trestania iba za doplnenie „primárneho potrestania,“ ktoré v podstate predstavuje samotné sprísnenie trestu.“¹⁶

Na základe odvysielaných televíznych záberov a krátkej mediálnej správy je zrejmé, že diváci futbalového stretnutia finále Slovnaft Cupu 2016 boli svedkami obdobných konaní niektorých fanúšikov. Stredisko opätovne poukazuje na nízku mieru mediálneho záujmu a na nesprávne konanie jednotlivých klubov, ktoré verejne neodsúdili činy svojich fanúšikov. Zároveň považuje za nevyhnutné, aby futbalové kluby verejne prezentovali postoje odsudzujúce akékoľvek konanie počas futbalových stretnutí, ktoré je v rozpore s verejným poriadkom. Zároveň Stredisko apeluje na policajné zložky, aby v budúcnosti dôsledne vyhodnocovali obdobné situácie, identifikovali páchatel'ov trestnej činnosti počas verejného športového podujatia a aby následne postupovali v súlade s platnými a účinnými ustanoveniami Trestného poriadku.

Prehľad mediálnych správ a internetových zdrojov:

1. „Slovenský pohár získal Trenčín. Vo finále zdolal Slovan 3:1! (29.04.2016, www.pravda.sk);
2. „Hromadná bitka fanúšikov v reštaurácii poslanca Viskupiča: Nemali zľutovanie ani s tehotnou čašníčkou!“ (29.04.2016, www.cas.sk).

¹⁶ JALČ, A. – JURIŠOVÁ, K.: *Ukladanie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach v praxi slovenských súdov*; Justičná revue, 68, 2016, č. 2, s. 179.

6 Orgány činné v trestnom konaní v kontexte eliminácie diváckeho násilia na športových podujatiach

Stredisko vníma pozitívne skutočnosť, že diváckemu násiliu pri športových podujatiach je trvale venovaná pozornosť prokuratúry v Slovenskej republike. „*Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, na základe Plánu hlavných úloh, spracovala v súčinnosti s krajskými prokuratúrami a okresnými prokuratúrami Zhodnotenie postupov orgánov činných v trestnom konaní a súdov pri stíhaní páchatel'ov trestných činov extrémizmu a páchatel'ov tzv. diváckeho násilia za rok 2014. Na základe jeho záverov prijala vlastné opatrenia zamerané na elimináciu tohto nežiaduceho spoločenského javu, a to najmä dôsledným plnením príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 2/2014 z 5. marca 2014, ktorým sa upravil postup prokurátorov poverených vybavovaním agendy rasovo motivovaných trestných činov, trestných činov extrémizmu a diváckeho násilia. Zároveň v záveroch Zhodnotenia bolo podriadeným prokuratúram uložené, aby aktívne, efektívne a dôsledne využívali oprávnenia prokurátora podľa ustanovenia § 230 Trestného poriadku v rámci výkonu dozoru nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní, a to najmä pri vydávaní záväzných pokynov a v rámci previerkovej činnosti týkajúcej sa postupov policajtov v trestnom konaní.*“¹⁷

Generálny prokurátor SR zároveň oboznámil Stredisko so skutočnosťou, že „*stav v oblasti diváckeho násilia je z hľadiska evidovanej kriminality dlhodobo stabilizovaný s nízkym počtom stíhaných osôb. Prokuratúra Slovenskej republiky eviduje celkom 27 trestných vecí, v ktorých bolo vedené trestné stíhanie proti 30 obvineným pre skutky právne kvalifikované ako prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1, písm. d) Trestného zákona.*“¹⁸

Rezort prokuratúry ďalej uviedol, že bude aj naďalej na základe vlastných hodnotiacich kritérií a získaných poznatkov navrhovať súdom uloženie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach podľa ustanovenia § 62a Trestného zákona, a to tak za úmyselné trestné činy spáchané na športovom podujatí, ako aj vzhľadom na doterajší spôsob života osôb dopúšťajúcich sa diváckeho násilia a na okolnosti spáchania činu. Pôjde predovšetkým o prípady násilných trestných činov, ku ktorým dochádza napadnutím fyzickej osoby na ulici,

¹⁷ Zo Stanoviska Generálneho prokurátora SR, zo dňa 06.06.2016.

¹⁸ Tamže s. 2 Stanoviska. Stav k 06.06.2016, pozn. autorov.

o násilné incidenty v pohostinských zariadeniach pri sledovaní televíznych prenosov alebo organizované bitky medzi futbalovými chuligánmi, ktorí sa vopred dohodnú na mieste a čase bitky.

Z evidenčných údajov, ktoré Stredisku poskytol vo svojom stanovisku k žiadosti Strediska o poskytnutie stanoviska Generálny prokurátor SR a rovnako tak Prezídium Policajného zboru SR, možno dospieť k záveru, že od 1. januára 2014, t. j. od nadobudnutia účinnosti zákona č. 1/2014 Z. z. o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších právnych predpisov, je evidovaných „celkom 27 trestných vecí, v ktorých bolo vedené trestné stíhanie proti 30 obvineným pre skutky právne kvalifikované ako prečin výtržníctva podľa ustanovenia § 364 ods. 1, písm. d) Trestného zákona. Prokurátori, v rámci navrhovaných oprávnení pred súdmi, navrhli v 9 trestných veciach, za splnenia zákonných podmienok, uloženie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach podľa § 62a Trestného zákona, pričom tieto návrhy boli súdmi bez výhrad akceptované.“¹⁹ Policajný zbor SR eviduje 21 osôb, ktorým bol udelený trest zákazu účasti na športových podujatiach.²⁰ Za obdobie roku 2015 eviduje Policajný zbor SR 108 priestupkov súvisiacich s diváckym násilím na športových podujatiach.²¹

¹⁹ Zo Stanoviska Generálneho prokurátora SR, zo dňa 06.06.2016.

²⁰ Uvedené údaje sledujú obdobie od 01.01.2014 do 06.06.2016, pozn. autorov.

²¹ Zo Stanoviska Prezídia Policajného zboru SR, zo dňa 07.06.2016.

7 Prieskum Strediska

Stredisko zrealizovalo v období od 04.04.2016 do 23.06.2016 celoslovenský prieskum, súvisiaci s problematikou diváckeho násilia na športových podujatiach.²² Dotazník bol distribuovaný 42 subjektom, pričom Stredisko si zvolilo pestrú škálu zväzov a športových klubov v rámci rôznych športových odvetví. Zameralo sa predovšetkým na futbalové a hokejové kluby, keďže ide dlhodobo o najnavštevovanejšie športové disciplíny na území Slovenskej republiky. Navyše aj medializované informácie o diváckom násilí sa týkajú predovšetkým násilných prejavov na futbalových a hokejových zápasoch. Stredisko odoslalo dotazníky elektronicky a zároveň poštovou prepravou, a to z dôvodu objektívne zapríčinených komplikácií pri doručení dotazníka, spočívajúcich v nefunkčnej e-mailovej adrese niektorých športových klubov. Stredisko kontaktovalo športové zväzy a športové kluby predovšetkým prostredníctvom e-mailu, v ktorom adresáti mohli nájsť priamy odkaz na elektronický dotazník.

Ten navštívilo 32 adresátov, pričom väčšina z nich tak spravila hneď na začiatku prieskumu, t. j. v prvej polovici mesiaca apríl 2016. Siedmi adresáti dotazník len otvorili a vôbec ho nevyplňali. Jedenásti z nich nedokončili vyplňanie dotazníka a pätnásť respondentov dotazník vyplnili a vyplnený ho odoslali Stredisku, čo tvorí 35,71 % z celkového počtu adresátov.

Pätnásť respondentov odpovedali na 19 položených otázok, ktorých zoznam s celkovým znením, počtom odpovedí na jednotlivé otázky a percentuálnym podielom označených možností, tvorí prílohu tejto správy.²³ Väčšinu z respondentov, ktorí odpovedali na otázky Strediska a doručili vyplnený dotazník, tvorili športové kluby.

Respondenti majú skúsenosti s organizovaním športových podujatí na medzinárodnej úrovni, pričom až ôsmi z respondentov organizujú športové podujatia, ktoré pravidelne navštevuje 1000 – 5000 divákov s prevahou divákov so slovenským štátnym občianstvom. Navštevníkmi športových podujatí sú predovšetkým muži, pričom len dvaja respondenti

²² Detailné dáta prieskumu spolu so štatistickými ukazovateľmi má Stredisko k dispozícii, pričom tieto údaje poskytne záujemcom na vyžiadanie.

²³ Bližšie pozri prílohu správy, pozn. autorov.

uviedli, že zastúpenie mužov a žien je približne na rovnakej úrovni. Traja respondenti uviedli, že počas športových podujatí, ktoré organizovali, boli zaznamenané násilné prejavy divákov. Konkrétne išlo o prejavy diváckeho násillia vo forme bučania na hráčov tmavej farby pleti, narúšania verejného poriadku, vulgárnych prejavov, politických protestov, používania extrémistických symbolov, prejavov nacionalizmu, používania pyrotechniky a výtržníctva. V žiadnom z uvedených prípadov však nebolo potrebné pristúpiť k zrušeniu športového podujatia. Stredisko považuje za potrebné poukázať na správne chápanie pojmu divácke násillie. *„Okrem samotného násillia pod tento pojem spadajú aj ďalšie formy rizikového správania, ako sú rasistické urážky, používanie extrémistickej symboliky, či iné formy správania ohrozujúce bezpečnosť ostatných divákov, hráčov, rozhodcov (napríklad hádzanie rôznych predmetov na hraciu plochu), ktoré môžu mať charakter priestupkov alebo trestných činov.“*²⁴

Bezpečné prostredie pre návštevníkov športových podujatí zabezpečujú respondenti prevažne prostredníctvom súkromnej bezpečnostnej služby a vlastných usporiadateľov. Ôsmi respondenti majú skúsenosť s elimináciou diváckeho násillia za poskytnutia súčinnosti policajných zložiek. Až 86,66% respondentov zároveň uviedlo, že zo strany divákov dochádza k častému porušovaniu pokynov usporiadateľov v dôsledku požívania alkoholických nápojov, omamných alebo psychotropných látok. Stredisko v tejto súvislosti apeluje na športové kluby, aby prijali efektívne opatrenia na zabránenie vstupu osôb pod vplyvom alkoholu, psychotropných či omamných látok na športové podujatia. Zároveň odporúča športovým klubom zväziť absolútny zákaz predaja alkoholických nápojov počas športových podujatí. Prijatie takéhoto opatrenia by sa mohlo pozitívne odraziť na zvýšení návštevnosti na športovom podujatí, keďže v mnohých prípadoch má vplyv na negatívne správanie divákov práve alkohol. V uvedenej súvislosti následne ľudia strácajú záujem navštevovať športové podujatia, práve z obavy o svoju bezpečnosť.

Následkom diváckeho násillia je podľa názoru respondentov v mnohých prípadoch porušenie osobnostných práv fyzických osôb. Jediný z respondentov uviedol, že počas športových podujatí, ktoré organizuje, je problémom používanie textov, zástav, odznakov, hesiel, symbolov, predmetov obsahujúcich podporovanie alebo podnecovanie násillia voči iným skupinám divákov. Takýmto prejavom na športových podujatiach sa snaží zabrániť

²⁴ ZEMAN, Š.: *Trest zákazu účasti na verejných podujatiach a niektoré aplikačné postrehy*; Bulletin slovenskej advokácie, 21, 2015, č. 3. s. 31.

jeden z respondentov prostredníctvom školení, avšak cieľovú skupinu neuviedol. Stredisko považuje za nevyhnutné, aby športové kluby a športové zväzy poskytovali pravidelné vzdelávacie služby usporiadateľom športových podujatí.²⁵ Jeden z respondentov sa snaží predchádzať diváckemu násiliu vo vyššie uvedených formách dôslednou bezpečnostnou kontrolou.

Viac ako polovica respondentov uviedla, že násilné prejavy divákov boli vyhodnotené v zmysle zákona o priestupkoch, prípadne napomenutím dotýčnych osôb, čo je aj v súlade s evidenciou vedenou Generálnou prokuratúrou SR, resp. Prezídiom Policajného zboru SR.²⁶ Všetci z respondentov preukázali dostatočnú znalosť ustanovenia § 16 zákona č. 1/2014 Z. z. o organizovaní športových podujatí, ktorý priamo zakazuje určité formy konania v priebehu športových podujatí. Konkrétne ide o vnášanie alebo používanie pyrotechnického výrobku, strelnej zbrane, chladnej zbrane alebo inej veci, ktorou možno urobiť útok proti telu dôraznejším, okrem ich použitia na výkon športovej činnosti, na miesto konania podujatia, navštevovanie podujatia zjavne pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok, vnášanie alkoholických nápojov na podujatie, ak obec vydala zákaz predaja, podávania alebo požívania alkoholických nápojov na podujatí alebo vnášanie alkoholických nápojov s obsahom alkoholu vyšším ako 4,1 objemových percent alkoholu na rizikové podujatia, zakrývanie tváre spôsobom sťažujúcim alebo znemožňujúcim identifikáciu, používanie štátnych symbolov cudzích štátov alebo ich predchodcov znevažujúcim spôsobom alebo iným spôsobom, ktorým možno podnecovať k narušeniu verejného poriadku alebo ohrozeniu riadneho priebehu domáceho podujatia a pod.²⁷

Respondenti vidia jeden z najväčších problémov v nefunkčnosti tzv. systému evidencie fyzických osôb so zákazom vstupu na športové podujatia. Desiati respondenti uviedli, že systém nie je využívaný, pričom uvideli dôvody, spočívajúce v tom, že sa s diváckym násilím nestretli, resp. systém nie je v praxi vôbec využívaný. Ďalší respondenti uviedli, že „celý systém je zlý; nie je spustený do prevádzky; takýto informačný systém neexistuje; nemáme na to techniku.“ Jeden z respondentov uviedol, že databáza nie je vytvorená prostredníctvom Slovenského futbalového zväzu. Stredisko odporúča športovým

²⁵ Bližšie pozri kapitolu č. 8, pozn. autorov.

²⁶ Bližšie pozri kapitolu č. 6, pozn. autorov.

²⁷ Bližšie pozri znenie ustanovenia § 16 zákona č. 1/2014 o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších právnych predpisov, ktoré je elektronicky dostupné aj na adrese: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2014-1>

zväzom a orgánom činným v trestnom konaní, aby zaviedli systém evidencie osôb so zákazom vstupu na športové podujatia. Stredisko považuje funkčnosť systému za jeden zo základných predpokladov efektivity boja proti diváckemu násiliu.

Za účelom zlepšenia situácie bezpečnosti divákov na športových podujatiach by športové zväzy, resp. športové kluby prijali dôsledné uplatňovanie sankcií, trestov a zákazov pre fanúšikov, ktorí vyvolávajú konflikty, resp. používajú pyrotechniku, avšak väčšina z nich považuje súčasnú právnu úpravu za dostatočnú. Traja z celkového počtu respondentov by uvítali účasť príslušníkov Policajného zboru SR na športovom podujatí za účelom zabezpečenia bezpečnosti divákov. Jeden z respondentov uviedol, že k zlepšeniu situácie by prispelo vytvorenie Centrálného registra rizikových osôb, ktorý by bol prevádzkovaný Policajným zborom SR. Pojem „rizikové osoby“ však bližšie nešpecifikoval. Stredisko v tomto kontexte poukazuje na potrebu zlepšenie vzdelávacích procesov usporiadateľov športových podujatí, ktorí by v súčinnosti s policajnými zložkami mali vďaka získaným poznatkom predchádzať diváckemu násiliu a vytvárať bezpečné prostredie pre samotných divákov.

8 Príklady dobrej praxe

V závere apríla 2016 sa uskutočnil štvordňový kurz pre školiteľov usporiadateľov futbalových zápasov, za účasti zástupcov Slovenského futbalového zväzu, Únie ligových klubov, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, polície Slovenskej republiky a zástupcov pätnástich klubov dvoch najvyšších ligových súťaží.²⁸

Účastníkom prednášali traja školitelia UEFA, ktorí sa s nimi podelili o svoje bohaté skúsenosti v oblasti zabezpečenia kvalitnej usporiadateľskej služby, ktorej stredobodom má byť komfort a bezpečnosť pre návštevníkov futbalových zápasov. Otázka zabezpečenia bezpečnosti fanúšikov bola teda nosnou témou školenia.

Stredisko oceňuje aktívny prístup Slovenského futbalového zväzu a záujem účastníkov školenia o riešenie otázky bezpečnosti na štadiónoch. Situácia na futbalových štadiónoch na území Slovenskej republiky z hľadiska bezpečnosti nie je určite ideálna. Stredisko víta organizovanie podobných školení. Zvyšujú sa tým predpoklady pre praktickú aplikáciu získaných poznatkov, ktoré majú potenciál prispievať k eliminácii diváckeho násillia. Je preto nevyhnutné, aby účastníci školení odovzdávali získané vedomosti usporiadateľom športových podujatí, ktorí v ich priebehu dohliadajú na verejný poriadok. Práve funkčná a efektívna súčinnosť medzi usporiadateľmi, zástupcami klubov a policajnými zložkami je nástrojom predchádzania či eliminácie existujúceho diváckeho násillia.

Stredisko tiež hodnotí pozitívne aktivitu Generálnej prokuratúry SR v oblasti prevencie proti diváckemu násilliu na športových podujatiach. „*Generálna prokuratúra podľa vnútrorezortného Plánu odbornej prípravy a vzdelávania na rok 2015 zorganizovala celoslovenskú pracovnú poradu za účasti všetkých poverených prokurátorov z jednotlivých krajských a okresných prokuratúr, pracovníkov Prezídia Policajného zboru, znalcov na problematiku extrémizmu, zástupcov Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a poverených pracovníkov Slovenského zväzu ľadového hokeja a Slovenského futbalového zväzu, ktorá sa uskutočnila v dňoch 7. a 8.*

²⁸ Bližšie pozri aj na elektronickej adrese: <http://www.futbalsfz.sk/sfz/oficialne-spravy/novinka/zakladna-uloha-usporiadatelov-bezpecnost-a-komfort-fanusika.html>

*septembra 2015 vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry v Krpáčove.*²⁹
Stredisko vyjadruje podporu vzdelávacím a poradným podujatiam uvedeného charakteru, pričom ich zároveň považuje za obzvlášť potrebné v súvislosti s politikou intolerancie proti prejavom extrémizmu, rasizmu a xenofóbie na športových podujatiach, ako aj vo vzťahu k eliminácii diváckeho násilia na športových podujatiach, konajúcich sa na území Slovenskej republiky.

²⁹ Zo Stanoviska Generálneho prokurátora SR, zo dňa 06.06.2016.

Záver

Divácke násilie na športových podujatiach je neakceptovateľným a neželaným javom, ktorý sa aj napriek legislatívnemu posunu a prijatým opatreniam, nevytratil zo štadiónov na území Slovenskej republiky. Stredisko vidí priestor na zlepšenie súčasnej situácie vo viacerých smeroch. Čiastkové odporúčania sú obsahom predošlých kapitol. V závere sa Stredisko zameriava na najdôležitejšie body, ktoré by mali smerovať k zlepšeniu situácie v oblasti boja proti diváckemu násiliu.

Stredisko poukazuje predovšetkým na veľmi malý záujem na zlepšení situácie zo strany športových klubov. Politika eliminácie diváckeho násilia a prijímania účinných preventívnych opatrení by mala rezonovať v každom športovom klube na území Slovenskej republiky. V konečnom dôsledku z toho môžu profitovať práve samotné kluby. Bezpečné prostredie na štadiónoch má nepochybne vplyv na zvýšenie návštevnosti na športových podujatiach. Východiskovým pojmom pri eliminácii diváckeho násilia sa musí stať pojem kultúra športových podujatí.

Nemenej dôležitou je požiadavka, aby dochádzalo k spravodlivému potrestaniu páchatel'ov rôznych foriem diváckeho násilia na štadiónoch, a to tak aby trestné veci boli prejednané a právoplatne rozhodnuté bez zbytočných priet'ahov. Stredisko v tejto súvislosti poukazuje na stále prebiehajúce trestné konanie vo veci obžalovaného Tomáša, ktorý ešte dňa 19.08.2013 na štadióne Pasienčky v Bratislave, vhodil do sektoru fanúšikov Ružomberka delobuch, pričom zranil viacerých divákov zápasu a jeden z nich má dokonca trvalé následky. Stredisko je presvedčené o tom, že medializácia podobných prípadov prispeje k eliminácii prejavov diváckeho násilia, a to predovšetkým vo vz'ahu k prevencii proti takýmto prejavom.

Stredisko vyjadruje presvedčenie, že v prípade zvýšenia záujmu a miery efektivity v oblasti boja proti diváckemu násiliu zo strany športových zväzov, športových klubov a médií na území Slovenskej republiky, sa tento jav bude postupne zo štadiónov vytrácať. Uvedené kroky a odporúčania Strediska majú potenciál smerovania k zlepšeniu situácie v boji proti diváckemu násiliu.

Stredisko zároveň vyzdvihuje príklady dobrej praxe, ktoré sú obsahom kapitoly č. 8 tejto správy a vyjadruje podporu zvyšovaniu počtu vzdelávacích aktivít usporiadateľov športových podujatí, resp. zástupcov klubov a v neposlednom rade aj príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní. Stredisko vyjadruje presvedčenie o potrebe odbornej debaty na úrovni športových zväzov, jednotlivých klubov, športovcov, orgánov činných v trestnom konaní a odborníkov v oblasti bezpečnosti na športových podujatiach. Zároveň apeluje na implementáciu výsledkov širokej odbornej diskusie a ďalších príkladov dobrej praxe zo zahraničia na vnútroštátne podmienky. Šport nesmie predstavovať živnú pôdu pre násilné prejavy, ale naopak, má byť prostriedkom k rozvoju osobnosti športovcov a kultúry divákov. Šport má byť prostriedkom na napredovanie v oblasti výchovy a zdravia detí a štadióny miestom, na ktoré si mládež vždy nájde cestu.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Adresa: Laurinská 18, 811 01 Bratislava

Kontakt: info@snslp.sk

